

Nominasjon mv. ved tilsetting av preses

Regler 15. april 2018 nr. 841 om nominasjon mv. ved tilsetting av biskoper § 10 lyder som følger:

§ 10. Nominasjon mv. og tilsetting av preses i Bispemøtet

Kirkerådet skal ved ledighet i stillingen som preses i Bispemøtet underrette Bispemøtet om at det innen en frist fastsatt av Kirkerådet skal nominere inntil tre kandidater som Bispemøtet anser som skikket til ny preses i Bispemøtet. Disse kan velges blant de tjenestegjørende biskoper eller unntaksvis blant andre kandidater som Bispemøtet finner egnet.

Kirkerådet skal oppfordre de stemmeberettigede tilsatte og menighetsrådene i Nidaros domprosti, samt alle bispedømmerådene til innen en fastsatt frist å avgi stemme på de nominerte i prioritert rekkefølge. Prioriteringene skal ikke begrunnes.

På bakgrunn av avstemningen skal Bispemøtet foreta en prioritering av de nominerte. Prioriteringen oversendes Kirkerådet innen en frist fastsatt av Kirkerådet. Prioriteringen skal ikke begrunnes.

Kirkerådet skal tilsette en av kandidatene. Ved tilsetting kreves alminnelig flertall.

Kirkemøtet valgte bevisst å fastsette at Bispemøtet skal nominere inntil tre kandidater som Bispemøtet anser som skikket til ny preses i Bispemøtet. I Kirkerådets saksdokument til Kirkemøtet 2018 uttalte Kirkerådet følgende:

«Når det gjelder spørsmålet om hvor mange kandidater som bør nomineres, kan det vurderes om en skal fastsette et krav om at nominasjonsorganet må nominere minst to og inntil tre kandidater. Det kan imidlertid oppstå situasjoner hvor Bispemøtet bare vil nominere én kandidat, slik som skjedde ved nominasjonen av biskop Helga Haugland Byfuglien som preses. Kirkerådet foreslår – i tråd med Bispemøtets anbefaling – at det regelfestes at nominasjonsorganet skal nominere inntil tre kandidater» (sak KM 5/18 side 60).

Dette ble fulgt opp og vedtatt av Kirkemøtet.

Personalreglement for Den norske kirke § 2 første ledd fastsetter at «bestemmelsene i §§ 4–20 [ikke] gjelder (...) ved tilsetting av biskop». Det innebærer blant annet at kvalifikasjonsprinsippet som er fastsatt i § 19, ikke gjelder. Det er heller ikke representasjon fra arbeidstakerne i Kirkerådet ved slike tilsettinger. Dette er bl.a. begrunnet i at «særlige hensyn gjør seg gjeldende ved tilsetting av biskoper» (komitémerknad nr. 18 i sak KM 10/12).

Regler 14. november 1997 nr. 1541 for Kirkerådets virksomhet § 7 nr. 6 inneholder generelle bestemmelser om avstemninger i Kirkerådet ved valg og ansettelse:

Ved valg og ansettelse er den eller de valgt eller ansatt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning. Ved denne er den eller de valgt eller ansatt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres ansettelse av møtelederen, mens valg avgjøres ved loddtrekning.

Første punktum er en beskrivelse av hva et alminnelig flertall er. Første punktum blir modifisert av annet og tredje punktum. Tredje punktum er en beskrivelse av hva et simpelt flertall er.

Virksomhetsreglene § 7 kommer imidlertid ikke til anvendelse ved tilsetting av preses, da det her er gitt en særbestemmelse om at det «ved tilsetting kreves alminnelig flertall», jf. regler 15. april 2018 nr. 841 om nominasjon mv. ved tilsetting av biskoper § 10 fjerde ledd siste punktum. I henhold til lex specials-prinsippet går denne bestemmelsen foran den generelle regelen i virksomhetsreglene § 7 hvor det er fastsatt bestemmelser om at det er tilstrekkelig med simpelt flertall hvis ingen får et alminnelig flertall ved første avstemning. Regler om nominasjon mv. ved tilsetting av biskoper § 10 fjerde ledd siste punktum slår tvert imot fast at det er et krav om alminnelig flertall ved tilsetting. Dette kravet kan ikke modifiseres.

Det er et spørsmål om hva som skjer dersom det ikke er alminnelig flertall i Kirkerådet for å tilsette noen av de nominerte kandidatene. Ordlyden i § 10 fjerde ledd første punktum slår fast at «Kirkerådet skal tilsette en av kandidatene» som Bispemøtet har nominert. Med ordlyden «skal tilsette» kan det ved første øyekast se ut til at Kirkerådet vil ha en plikt til å tilsette en av kandidatene.¹ Første punktum må imidlertid ses i sammenheng med bestemmelsen i samme ledds annet punktum, hvor det altså er fastsatt at det «ved tilsetting kreves alminnelig flertall». Reglene presiserer derfor at ingen av kandidatene kan tilsettes som preses uten å få alminnelig flertall i Kirkerådet. Bestemmelsen om at Kirkerådet skal tilsette en av kandidatene må derfor forstås som at Kirkerådet ikke kan tilsette andre enn kandidatene som er nominert av Bispemøtet, ikke som at Kirkerådet plikter å tilsette en av kandidatene.

Selv om Kirkemøtet har gitt rammer for tilsettingsprosedyren for preses, tilsier alminnelige arbeidsrettslige prinsipper at det må være det ansvarlige tilsettingsorganet som tar konkret stilling til om de skal tilsette en person eller ikke i stillingen. For det første vil Kirkerådet måtte vurdere resultatet av den rådgivende avstemningen. Det kan teoretisk tenkes at den nominerte ikke får tilstrekkelig støtte i den rådgivende avstemningen. For det andre kan det komme frem forhold ved den nominerte kandidaten mellom Bispemøtets nominasjon og Kirkerådets tilsettingsmøte, som Kirkerådet vil måtte vurdere før det går til tilsetting. Selv om det i reglene ikke er eksplisitt fastsatt at Kirkerådets arbeidsutvalg skal intervju preseskandidatene, ble følgende lagt til grunn i saksorienteringen om ordning for utpeking av biskoper:

«Etter Kirkerådets vurdering bør ikke reglene for utpeking av biskoper detaljregulere alle spørsmål. Det bør for eksempel være adgang til – og gjennomføres – intervjuer av

¹ «Kirkerådet skal tilsette...» er en språklig endring av tidligere bestemmelse om at «Kirkerådet tilsetter...» som ikke medfører materielle endringer.

potensielle kandidater, uten at dette trenger å være regelfestet. Det samme gjelder for tidsfrister og lignende» (saksorienteringen i sak KM 05/18 side 25).

For biskoper valgte Kirkemøtet eksplisitt å fastsette at Kirkerådets arbeidsutvalg før tilsettingssaken behandles skal gjennomføre intervju med de aktuelle kandidatene, jf. reglene § 9. For preses er ikke dette eksplisitt fastsatt, men i lys av reglenes forarbeider legges det til grunn at det vil være adgang til at Kirkerådets arbeidsutvalg gjennomfører intervju med kandidaten eller kandidatene, om ønskelig. Blant annet gjennom eventuelt intervju, vil det kunne komme frem forhold om kandidaten som Kirkerådet som ansvarlig tilsettingsorgan vil måtte vurdere.

Kirkerådet vil som tilsettingsorgan være det organet som er ansvarlig dersom det – mot all formodning – skulle vise seg å være skjedd en feiltilsetting med medfølgende konsekvenser.

Disse forhold gjør at Kirkerådet som det ansvarlige tilsettingsorganet selv vil måtte ta konkret stilling til om de vil tilsette en kandidat som preses eller ikke. Kirkerådets vurdering vil ikke være bundet av kvalifikasjonsprinsippet.

Hvis ingen av de nominerte kandidatene får alminnelig flertall i Kirkerådet, vil Kirkerådet måtte underrette Bispemøtet om dette og starte prosessen på nytt.

Kirkerådet er regelverksforvalter for regler 15. april 2018 nr. 841 om nominasjon mv. ved tilsetting av biskoper. Det innebærer at Kirkerådet vil kunne komme med presiserende tolkninger av regelverket og det vil i medhold av reglenes § 11 annet ledd kunne gi nærmere regler til utfylling av bestemmelsene i regelverket.

Oslo, august 2019